

PRIKAZI KNJIGA

Marija Kaštelan-Macan Franjo Hanaman

|| Lj. Duić*

"Lux in tenebris lucet"

Pozdravljamo izlazak jubilarne 10. knjižice iz edicije "Istaknuti profesori", urednice edicije i autorice knjige Marije Kaštelan-Macan. No to nije samo jubilarna knjiga. To je iznimna knjiga posvećena profesoru i vizionaru Franji Hanamanu.

Mislila sam da kao "đak" Kemijsko-tehnološkog odjela (današnjeg Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije) imam prilično dobar uvid u značaj i zasluge profesora Franje Hanamana, kao jednog od osnivača odjela koji sam studirala. Ali onda sam dobila u ruke knjižicu koja me je razveselila što ću moći i pročitati sve ono što znam o tom velikom znanstveniku, velikom zaljubljeniku u svoju struku, čovjeku koji nam je poklonio SVJETLO, čovjeku koji je udario temelje struke koju sam studirala.

No kojeg li divnog iznenađenja! Posebnost je ove knjige, iako "faktografske", što je pisana s poštovanjem za velikog znanstvenika i čovjeka, koji je svoj život posvetio ostvarenjima svojih zamisli, za čovjeka koji nije težio za osobnim materijalnim dobitkom, već je težio da unaprijedi znanost i pomogne čovjeku.

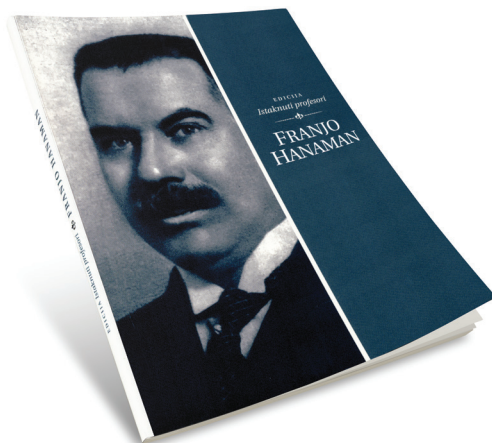
Autorica nas najprije upoznaje, ne s početkom života i rada Franje Hanamana, već s nekrolozima njegovih uglednih suvremenika povodom njegove prerane smrti. I riječi tih njegovih suvremenika, kao i kasnija sjećanja, uvode nas u život i rad i njegovu nesebičnost i istrajnost u realizaciji svojih zamisli. Za pisanje biografije, života i rada takvog velikana – zaista je poticaj da čovjek s još većom radoznalošću nastavi čitanje.

Slijedi opis životnog puta, počevši od ranog djetinjstva. Za svaku je pohvalu kako je autorica uspjela dokumentirati sve faze Hanamanova života i rada. Upoznaje nas s njegovim iscrpnim školovanjem, radom u kemijskoj struci, postupnim napredovanjem na raznim geografskim širinama.

Sve temeljito dokumentirano – pa opis životnog puta u struci, zatim, mogli bismo reći, i sudbinskog poznanstva i suradnje s Alexandrom Justom, kada započinje rađanje ideje za pronalazanjem materijala pogodnog za usavršavanje žarne niti za primjenu u žarulji. Uz opis do tada primijenjenih žarnih niti za žarulje, pogotovo uporan rad Edisona na primjeni i poboljšanju ugljikove niti, te istodobna ostala istraživanja na tom području, poseban naglasak daje napredovanju Just-Hanamaneve žarne niti. U knjizi je dat izvanredan pregled kako "kemizma" stvaranja legure koja će zadovoljiti zahtjeve za trajnošću, poželjnim osvjetljenjem, tako i povoljnom utrošku energije i konačno – financijskoj dostupnosti.

Zadivljujuće je spoznati kako je autorica uspjela dokumentirati sve faze Hanamanova života i rada te koliko je znanja kemije i kemijskog inženjerstva bilo potrebno za ostvarenje tog cilja. I za svaku pohvalu je veoma iscrpno istraživanje autorice da prikupi dokumente koji prate njegov rad i napredak. Nižu se patenti koji vode poboljšanju žarne niti za žarulju koja već više od 100 godina osvjetljava svijet u svim oblicima i dimenzijama.

Dodatna vrijednost knjige je obilje fotografija iz života i dokumenata koji nam približavaju život Hanamana. Uz svu stručnost i ino-

vativnost dobili smo i sliku čovjeka vedre naravi omljubljenog među kolegama i studentima.

I zatim nešto zaista posebno, što je istaknuto kao posebna vrijednost u ovoj knjizi. Hanaman je čovjek koji nije težio za vlastitim dobitkom već mu je cilj bio unaprijediti znanost i struku te je u tome znatno pomogao ne samo u svojim znanstvenim dostignućima nego i vlastitim financijskim ulaganjem u stvaranju laboratorija na tada Tehničkoj visokoj školi, a danas Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije. U knjizi je posebno istaknuto da je Hanaman začetnik kemijskog inženjerstva, kao i njegova opremanja. Prerana smrt spriječila ga je da ostvari i organizaciju Rudarskog odjela.

Uz veliku stručnu aktivnost autorica nas detaljno upoznaje i s nastavnim radom Hanamana, gdje je kao kemijski inženjer dao najveći prinos u kreaciji nastavnih programa tehnoloških predmeta, što je početak njegova napredovanja u fakultetskoj/profesorскоj struci. Knjiga nas upućuje u sve detalje tog napredovanja kao jednog od osnivača Kemijsko-tehnološkog odjela, starješine Kemijsko-inženjerskog odjela, prodekana Tehničkog fakulteta. Upoznaje nas s nastavnim predmetima koje on kreira.

Na njegovu inicijativu osnovan je Klub inženjera kemičara u Hrvatskoj (današnji HDKI), a sudjeluje i u osnivanju Hrvatskog kemijskog društva (ranije – Jugoslovenskog). Knjiga opisuje i poteškoće na koje je Hanaman u svojim pothvatima nailazio, što izgleda ni danas nije neobično ako se netko zaista ističe iznad prosjeka.

Osim što je knjiga bogata opisom života, rada, sjajnih postignuća, knjiga je i obogaćena "izvorima" podataka, "bibliografijom" popisom znanstvenih i stručnih radova te "odabраних patenata" što ukazuje ne samo na prebogat život i rad prof. Franje Hanamana nego i na posvećenost autorice knjige da nam omogući uvid u život i djelo velikog čovjeka.

Ovaj kratki osvrt na prezentiranu knjigu čini mi se doličnim završiti citatom Rikarda Podhorskog: "Na svoje đake nije profesor Hanaman možda toliko djelovao svojom formalnom savršenošću predavanja, koliko svojim mladenačkim oduševljenjem za predmet, koje je elementarnom silom prenosio na slušaćе; svojim zdravim razumom i prostim logičkim rasuđivanjem koje je odavalo čovjeka velikog i praktičnog životnog iskustva; svojim neposrednim i prijateljskim načinom ophođenja u kojem je slušaćе poticao na autokritiku, a istodobno u njima poticao da ih priznaje kao potpune ljude, koji marom i dobrom voljom mogu prebroditi sve teškoće u sebi i izvan sebe."

Unio je SVJETLOST u svijet. Hvala autorici koja je me podsjetila čija mi žarulja svijetli dugo u noć!

* Ljerka Duić, redoviti profesor u trajnom zvanju
e-pošta: lduic@fkit.hr